

Þingsályktun

um stefnumótandi byggðaáætlun fyrir árin 2014–2017.

Alþingi ályktar að fela ríkisstjórninni að vinna að framkvæmd stefnumótandi byggðaáætlunar fyrir árin 2014–2017. Meginmarkmið með framkvæmd áætlunarinnar verði að jafna tækifæri allra landsmanna til atvinnu og þjónustu, jafna lífskjör og stuðla að sjálfbærri þróun byggðarlaga um land allt. Sérstök áhersla verði lögð á stuðning við svæði sem búa við langvarandi fólksfækkun, atvinnuleysi og einhæft atvinnulíf. Þá verði lögð áhersla á að aðgerðir samkvæmt áætluninni stuðli að auknu jafnrétti kynjanna.

Forsætisráðherra, fyrir hönd ríkisstjórnar sinnar, flytji Alþingi munnlega skýrslu um framgang byggðaáætlunar eigi síðar en fyrir lok árs 2015.

Til þess að ná markmiðum byggðaáætlunarinnar verði gripið til eftirfarandi aðgerða sem falla undir fjögur skilgreind lykilsvið:

1. INNVIÐIR

1.1. Uppbygging öflugs gagnanets.

Markmið: Uppbygging fjarskiptakerfisins verði í samræmi við fjarskiptaáætlun fyrir árin 2011–2022.

Aðgerðir:

- Unnar verði og kynntar heildstæðar upplýsingar meðal annars um lög og reglur sem nauðsynlegt er fyrir opinbera aðila að taka mið af í tengslum við uppbyggingu ljósleiðara og annarra fjarskiptainnviða.
- Vinnuhópur geri tillögur að fyrirkomulagi faglegs stuðnings við opinbera aðila sem koma að uppbyggingu ljósleiðarakerfa og annarra fjarskiptainnviða.

Ábyrgð: Innanríkisráðuneyti í samstarfi við atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneyti.

Kostnaður: Framlag úr byggðaáætlun til þróunar, framsetningar og kynningar á upplýsingum og leiðbeiningum er áætlað 10 millj. kr. á ári á tímabilinu 2014–2017.

1.2. Orkumál.

Markmið: Framleiðsla og dreifing raforku mæti þörfum atvinnulífs og almennings alls staðar á landinu hvað varðar flutningsgetu og afhendingaröryggi. Jafnaður verði milli landshluta kostnaður við flutning og dreifingu á raforku.

Aðgerðir: Stefnt verði í átt að fullum jöfnuði milli dreifbýlis og þéttbýlis á kostnaði við dreifingu raforku. Einnig verði stefnt að því að kostnaður við húshitun með raforku verði ekki hærri en kostnaður við hitaveitur landsins og unnið að því að leita að hagkvæmum

jarðhita á svæðum þar sem aðstæður bjóða upp á. Kostnaði verði mætt með greiðslum úr ríkissjóði, lagabreytingum eða jöfnun á kostnaði orkukaupenda á ólíkum svæðum.

Ábyrgð: Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneyti.

Kostnaður: Kostnaður ríkissjóðs ræðst af því hvaða leið er farin við jöfnun kostnaðar.

1.3. Bættar samgöngur.

Markmið: Vegfarendur komist leiðar sinnar innan og milli atvinnu- og þjónustusvæða á ódýran, fljótlegan og öruggan hátt.

Aðgerðir:

- Markmið um eflingu skilgreindra atvinnu- og þjónustusvæða verði skýrð í samræmi við samgönguáætlun 2011–2022 og formlegt mat lagt á líkleg áhrif einstakra framkvæmda á samgöngur innan þeirra.
- Í samgönguáætlun 2015–2018 verði lögð áhersla á að stækka núverandi atvinnu- og þjónustusvæði, auka umferðaröryggi og draga úr ferðatíma. Sérstök áhersla verði lögð á framkvæmdir á Vestfjörðum og Austurlandi. Einnig verði litið til mikilvægis ferðaþjónustunnar og tryggt að vegir haldist greiðfærir allt árið. Gerð verði áætlun um samgöngubætur og viðhald vega vegna mikilvægra ferðamannastaða.
- Skóðaðir verði möguleikar á samstarfi við einkaaðila um uppbyggingu byggða- og ferðamannavega um hálendið sem tengt geti mismunandi atvinnu- og þjónustusvæði átta til tólf mánuði á ári.
- Varanleg lausn verði fundin á vandanum við Landeyjahöfn.
- Flugvöllur í Reykjavík verði áfram í nálægð við stjórnsýslu og aðra þjónustu.
- Áfram verði stutt við áætlanir flugklasans á Norðurlandi um að tryggja beint millilandaflug til Akureyrar.

Ábyrgð: Innanríkisráðuneytið og undirstofnanir, sveitarfélög og landshlutasamtök þeirra.

Kostnaður: Kostnaður við samgönguáætlun er ákveðinn með fjárlögum hvers árs.

2. SÉRTÆKAR AÐGERÐIR Á VARNARSVÆÐUM

2.1. Brothætt byggðarlög.

Markmið: Stöðva viðvarandi fólksfækkun í smærri byggðakjörnum og í sveitum landsins.

Aðgerðir:

- Á tímabilinu 2014–2017 haldi Bygðastofnun áfram með verkefnið til stuðnings brothættum byggðum.
- Auknu fé verði varið til sértækra aðgerða sem byggist á niðurstöðu verkefnisins.

Ábyrgð: Bygðastofnun í samvinnu við atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneyti, landshlutasamtök sveitarfélaga.

Kostnaður: Kostnaður við verkefnið *Brothættar byggðir* er áætlaður 50 millj. kr. á ári á tímabilinu 2014–2017. Gert er ráð fyrir því að sú upphæð verði einnig nýtt til að fjármagna verkefni um stöðu og framtíð íslenskra landbúnaðarsamfélaga. Sérstakar fjárveitingar gætu komið til vegna einstakra aðgerða sem samstaða verður um að ráðast í.

2.2. Stuðningur við einstaklinga.

Markmið: Fjölga vel menntuðum einstaklingum á varnarsvæðum landsins.

Aðgerðir:

- Vinnuhópi á vegum atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytis og mennta- og menningarmálaráðuneytis verði falið að vinna tillögur að tilraunaverkefni til að fjölga vel menntuðu fólki á svæðum þar sem fólksfækkun er viðvarandi.

- b. Gerð verði úttekt á leiðum sem nýttar eru í nágrannalöndum til að styðja við einstaklinga búsetta á svæðum sem eiga undir högg að sækja.
- c. Kannaður verði möguleiki á því að námslán íbúa tiltekins svæðis verði afskrifuð um ákveðið hlutfall á hverju ári. Athugun á þessu verði lokið 1. október 2015.
- d. Kannaður verði möguleiki á því að greiddar verði uppbætur á barnabætur íbúa tiltekins svæðis. Athugun á þessu verði lokið 1. október 2015.

Ábyrgð: Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneyti og mennta- og menningarmálaráðuneyti.
Kostnaður: Enginn beinn kostnaður er við tillöguna.

2.3. Stuðningur við fyrirtæki.

Markmið: Fjölbreytt atvinnustarfsemi geti dafnað á efnahagslega veikum svæðum.

Aðgerðir:

- a. Á tímabilinu 2014–2017 verði haldið áfram með sértækar aðgerðir vegna sjávarþorpa í alvarlegum og bráðum vanda. Metið verði á grundvelli reynslunnar hvort sams konar aðferðafræði verði tekin upp við úthlutun núverandi byggðakvóta.
- b. Jöfnun flutningskostnaðar og öðrum sambærilegum aðgerðum verði haldið áfram. Stuðningur sem snýr að jöfnun flutnings-, orku- og fjármagnskostnaðar verði samræmdur svo að hann nýtist sem best þeim svæðum sem verst standa.
- c. Skoðað verði hvort beita megi skattaívilnunum á borð við lækkun tryggingagjalds til að styðja við fyrirtæki á efnahagslega veikum svæðum.
- d. Markmið um viðhald búsetu og atvinnu í sveitum verði skýrð við endurskoðun stuðningskerfis landbúnaðarins.

Ábyrgð: Byggðastofnun í samvinnu við atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneyti og Bændasamtök Íslands.

Kostnaður: Enginn beinn viðbótarkostnaður er af fyrirhuguðum aðgerðum á tímabilinu 2014–2017.

3. ATVINNUMÁL

3.1. Nýsköpun og vaxtargreinar.

Markmið: Stuðlað verði að fjölbreyttu atvinnulífi og nýsköpun um allt land í samræmi við *Atvinnustefnu fyrir Ísland*.

Aðgerðir:

- a. Áhersla verði lögð á að efla gæði og sveigjanleika stoðkerfis atvinnulífsins í því skyni að bjóða frumkvöðlum og fyrirtækjum hagnýta og hvetjandi þjónustu sem mætir þörfum og leiðir til vaxtar og aukinnar samkeppnishæfni.
- b. Samkeppnissjóðir gegni áfram veigamiklu hlutverki til stuðnings nýsköpun og þróunarstarfi. Framlög til samkeppnissjóða verði hækkuð með reglubundnum hætti og aukin áhersla verði lögð á stuðning við markaðssetningu.
- c. Áfram verði lögð áhersla á klasasamstarf, sérstaklega þríhliða samstarf fyrirtækja, þekkingarstofnana og hins opinbera.
- d. Gjaldtaka af ferðamönnum verði þróuð áfram til að mæta fjárfestingarþörf í greininni.

Ábyrgð: Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneyti.

Kostnaður: Enginn beinn viðbótarkostnaður er af fyrirhuguðum aðgerðum á tímabilinu 2014–2017.

3.2. Stuðningur við nýfjárfestingu og atvinnuuppbyggingu.

Markmið: Nýfjárfesting í atvinnurekstri verði eflað.

Aðgerðir:

- Stutt verði við nauðsynlega uppbyggingu innviða vegna iðnaðarsvæðisins á Bakka við Húsavík.
- Komi til uppbyggingar iðnaðarstarfsemi á Helguvíkursvæðinu munu stjórnvöld í samvinnu við sveitarfélög á svæðinu styðja við frekari uppbyggingu innviða með sambærilegum hætti.
- Á gildistíma áætlunarinnar verði unnin heildstæð úttekt og þarfagreining vegna mögulegrar aðkomu ríkisins að uppbyggingu iðnaðarhafna og -svæða í öðrum landshlutum sem verði liður í því að styðja við atvinnuuppbyggingu á svæðum sem eiga í vök að verjast.
- Stutt verði við mögulega uppbyggingu kalkþörunganáms og kalkþörungavinnslu á Vestfjörðum.
- Stutt verði við mögulega uppbyggingu í fiskeldi.

Ábyrgð: Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneyti.

Kostnaður: Gert er ráð fyrir að kostnaður ríkissjóðs vegna uppbyggingar innviða á Bakka og samninga um kísilver nemi um 3.400 millj. kr. á árabílinu 2013–2014. Ekki liggur fyrir hver kostnaður ríkissjóðs verður komi til uppbyggingar iðnaðarstarfsemi á Helguvíkursvæðinu.

3.3. Dreifing opinberra starfa.

Markmið: Stuðlað verði að fjölbreyttum atvinnutækifærum um allt land með dreifingu starfa á vegum ríkisins.

Aðgerðir:

- Staðsetning opinberra starfa verði notuð með markvissum hætti til að skapa störf og efla mannauð og fagumhverfi um land allt.
- Stefnt verði að því að á gildistíma áætlunarinnar snúist fækkun opinberra starfa utan höfuðborgarsvæðisins í fjölgun með nýjum verkefnum eða tilflutningi verkefna.
- Gerð verði heildarúttekt á umfangi og árangri af flutningi opinberra starfa héraendis fyrir lok áætlunarinnar.

Ábyrgð: Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneyti í samstarfi við önnur ráðuneyti.

Kostnaður: Beinn kostnaður á tímabilinu er áætlaður 20 millj. kr.

3.4. Stoðkerfi hins opinbera.

Markmið: Fyrirtæki og einstaklingar á landsbyggðinni hafi aðgengi að skilvirkni og öfluglu stoðkerfi atvinnuþróunar.

Aðgerðir:

- Áfram verði lagt fé til atvinnuþróunar, nýsköpunar og stoðkerfis atvinnulífsins. Áhersla verði lögð á að styðja við samstarfsverkefni og hvetja til samstarfsforma á borð við samvinnufélög til að sinna samfélagslega mikilvægum verkefnum.
- Stefnt verði að aukinni samræmingu aðgerða í gegnum sóknaráætlanir landshluta þar sem áherslur í atvinnulífi hvers landshluta verði lagðar.
- Stoðkerfi atvinnulífs verði tekið til endurskoðunar með þarfir notenda, einföldun og skilvirkni að leiðarljósi.

Ábyrgð: Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneyti.

Kostnaður: Ekki er gert ráð fyrir umfangsmiklum breytingum á fjárframlögum til hins almenna stoðkerfis á tímabilinu 2014–2017.

3.5. Lánastarfsemi.

Markmið: Fyrirtækjum á starfssvæði Byggðastofnunar verði tryggður aðgangur að lánsfjármagni á sambærilegum kjörum og fjármálafyrirtæki bjóða á höfuðborgarsvæðinu.

Aðgerðir:

- Gerð verði úttekt á lánastarfi Byggðastofnunar þar sem mat verði meðal annars lagt á reglubundinn kostnað af starfinu, ákvæði laga um varðveislu eigin fjár, fjármögnun tapaðra útlána og möguleika á auknu samstarfi við aðrar fjármálastofnanir, t.d. með veitingu ábyrgða.
- Afstaða verði tekin til þess hvort ákvæði um varðveislu eigin fjár í lögum um Byggðastofnun sé raunhæft og hvort ríkið eigi að styðja lánastarfsemina með föstum eiginfjárframlögum á hverju ári.

Ábyrgð: Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneyti.

Kostnaður: Enginn beinn kostnaður er áætlaður við þessa aðgerð.

3.6. Stuðningur við uppbyggingu skógarauðlindar.

Markmið: Stuðningur við skógrækt á bújörðum þar sem aðstæður eru ákjósanlegar verði eflur með áherslu á viðarframleiðslu, kolefnisbindingu, aukin landgæði, betri búsetuskilyrði og atvinnusköpun.

Aðgerðir:

- Stefnt verði að frekari stuðningi við skógrækt.
- Kannaður verði möguleiki á að efla rannsóknir og þróun á vegum Skógræktar ríkisins á ræktun og umhirðu skóga, nýtingu þeirra og úrvinnslu afurða.

Ábyrgð: Umhverfis- og auðlindaráðuneyti.

4. OPINBER ÞJÓNUSTA

4.1. Stefnumótun um opinbera þjónustu.

Markmið: Íbúar landsins, óháð búsetu og efnahag, njóti sömu tækifæra hvað varðar aðgengi að opinberri grunnþjónustu og kröfur eru gerðar um í nútímasamfélagi.

Aðgerðir: Á tímabilinu 2014–2015 verði réttur landsmanna til grunnþjónustu í öllum landshlutum skilgreindur á helstu sviðum opinberrar þjónustu, svo sem að því er varðar heilbrigðisþjónustu, löggæslu, menntun, menningu, samgöngur og fjarskipti. Samráð verði haft við landshlutasamtök sveitarfélaga og Samband íslenskra sveitarfélaga þar sem aðgengi að grunnþjónustu á öllum landsvæðum verði meðal annars metið og settar fram tillögur til úrbóta. Skilgreiningu á framangreindu verði lokið eigi síðar en 1. október 2015.

Ábyrgð: Byggðastofnun í samráði við Samband íslenskra sveitarfélaga, landshlutasamtök sveitarfélaga og stjórnarráðsins.

Kostnaður: Enginn beinn kostnaður er áætlaður vegna þessa verkefnis.

4.2. Opinberar upplýsingar á sviði byggðamála.

Markmið: Stefnumótun í byggðamálum og framkvæmd hennar styðjist við traust gögn.

Aðgerðir:

- Á tímabilinu 2014–2017 verði efnt til samstarfs opinberra stofnana, sérstaklega Hagstofu Íslands og háskóla, um að byggja upp tölfræðilegan gagnagrunn á sviði byggðamála þar

- sem upplýsingar um þætti á borð við íbúabróun, atvinnuþátttöku, tekjur, menntun og afkomu atvinnugreina verði aðgengilegar og samhæfðar við alþjóðlega gagnagrunna.
- b. Gerð verði rannsókn á orsökum búferlaf lutninga á Íslandi og hvaða áhrifaþættir ráða búsetuvali kynjanna.
 - c. Byggðastofnun kortleggi með beinum hætti hvar grunnþjónusta opinberra aðila og einkaaðila er staðsett og hversu langt íbúar þurfa að sækja þjónustuna. Þessi kortlagning verði undirstaða frekari stefnumörkunar um staðsetningu opinberrar þjónustu ríkisins.
 - d. Leitað verði leiða til að efla fræðilegar rannsóknir á sviði byggðamála í samstarfi við íslenska og erlenda háskóla.

Ábyrgð: Byggðastofnun.

Kostnaður: Beinn kostnaður er áætlaður 20 millj. kr. á ári á tímabilinu 2014–2017.

Samþykkt á Alþingi 12. maí 2014.